

ЛІЦЕЇСТ

Газета Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради
при ЖДУ імені Миколи Тоголя
Спеціальний випуск, грудень 2013 року

Батьки кожного з нас стали свідками подій квітня 1986 року на Чорнобильській атомній електростанції. Дорослі пам'ятають, як розгорталися події, як їх висвітлювали засоби масової інформації. Багато хто особисто був знайомий з переселенцями, яких терміново евакуювали з небезпечної зони. У наших батьків, рідних склалося власне бачення подій, які відбувалися після вибуху на ЧАЕС. Ми вважаємо за необхідне дізнатися від них про страшні події 86-го.

Після вибуху на ЧАЕС минуло майже 28 років. За цей час дуже багато дослідників цікавилися цією темою: хіміки, біологи, історики, краєзнавці, політологи. Таким чином, тема вибуху на ЧАЕС та його

наслідки досліджувалися через призму багатьох наук. Нас цікавить історичний аспект проблеми, тому ми розпочали збір літератури, присвяченої даній проблемі. Плануємо організувати літературну виставку в нашому ліцеї.

Збереглося дуже багато відео- та фотоматеріалів, на яких відображено вибух на Чорнобильській електростанції та його наслідки. Ми вирішили узагальнити та систематизувати їх. З розвитком інформаційних технологій активно покращується кінематограф та фотомистецтво. З'являються все нові й нові документальні та художні фільми, присвячені подіям 1986-го року. Художники створюють фотовиставки, на яких висвітлюється дана тематика. Отож ми намагаємося слідкувати за всіма новинами в цих галузях.

У результаті вибуху на ЧАЕС постраждало дуже багато людей. Це не лише ті, хто проживав у Прип'яті та неподалік неї, а й ті, хто ліквідовував наслідки катастрофи. Після цих

страшних подій багато людей потребувало допомоги. Держава й донині організовує допомогу постраждалим. Нас зацікавила ця проблема, і ми вирішили дізнатися, які саме заходи здійснює Ніжинська міська рада та державна влада загалом відносно ліквідаторів наслідків вибуху на ЧАЕС.

Минуло багато років, а чорний день Чорнобильської трагедії продовжує хвилювати людей: і тих, кого він зачепив своїм недобрим крилом, і тих, хто пізніше народився далеко від покривженої землі.

Уже давно віддзвеніли чорнобильські дзвони, а ми все

ще пам'ятаємо тих, хто пішов у вогонь.

Ми реалізуємо свій проект у чотирьох напрямках: збір спогадів батьків та рідних про катастрофу, вивчення літератури, фото- та відеоматеріалів з даної проблеми, дослідження основних заходів допомоги державною владою ліквідаторам наслідків вибуху на ЧАЕС.

За мету ставимо не лише власну обізнаність, а й інформування своїх однолітків. Інформацію ми розміщуємо на сайті нашого ліцею, стендах та плакатах.

Кожен повинен замислитися над своїм ставленням до природи, власної землі. Наш святий обов'язок— добре пам'ятати, що Україна — одна.

У ліквідації катастрофи на ЧАЕС брали участь понад 650 тисяч людей зі всього Радянського Союзу. Серед них більша частина – мешканці Української РСР.

30 листопада 1986 року було закінчене будівництво саркофагу над зруйнованим четвертим енергоблоком Чорнобильської АЕС, а 14 грудня газета «Правда» надрукувала повідомлення про те, що держкомісією був прийнятий в експлуатацію комплекс захисних споруд.

Ті, хто вважає 14 грудня своїм святом, уже давно називають його Днем ліквідатора. Ще 1986 року учасники ліквідації зібралися разом, щоб відзначити свою першу перемогу. У 1994 р. громадські організації чорнобильців України звернулися з листом до керівників держави, у якому запропонували заснувати в календарі день учасників ліквідації чорнобильської катастрофи.

Тоді офіційне рішення не було прийнято, але ліквідатори самостійно почали відзначати цю дату. Святкування офіційно дозволялося (від різних силових структур виділялася почесна варта, покладалися вінки від керівників держави, іноземних посольств і громадських організацій), але все ж не було визнання цього дня на державному рівні.

Додання державного статусу Дню ліквідатора ще раз нагадує суспільству про ліквідаторів-чорнобильців. Однією з найважливіших проблем є недостатня для нормального життя пенсія. Безпосередньо з цією проблемою пов'язана й інша — проблема статусу ліквідаторів аварії на ЧАЕС.

Тільки перші 5 тисяч з тих, хто ліквідував аварію, офіційно стали називатися ліквідаторами, отримавши відповідні посвідчення, а з 1992 року всім видавали «корочки» постраждалих від чорнобильської катастрофи.

14 грудня зранку відбувся мітинг біля пам'ятного знаку Чорнобильської трагедії. Людей зібралось небагато: двадцять п'ять школярів, з десяток учителів, міський голова та заступники, члени міськвиконкому та кілька депутатів. Мітинг тривав дев'ять хвилин. Пам'ять ліквідаторів ушанували покладанням квітів та хвилиною мовчання.

Після урочистого покладання чорнобильці зайшли до найближчого храму, аби поставити свічки.

У Ніжині налічується 1012 чоловік, постраждалих на ЧАЕС, 500 із них – чорнобильці II категорії, 250 чоловік – I категорії (ліквідатори).

Після завершення урочистої частини керівники району спілкувалися з ліквідаторами аварії на ЧАЕС з питань соціального захисту, медичного обслуговування, оздоровлення тощо.

Сім інвалідів I групи з числа ліквідаторів Чорнобильської катастрофи на честь Дня вшанування отримають матеріальне заохочення від міської влади.

У квітні 1986 року в різні мови світу ввійшло українське слово "Чорнобиль". Це найбільша техногенна аварія людства.

Для всього людства воно стало синонімом страшної техногенної катастрофи й величезної екологічної біди. Чорнобиль – це назва невеликого поліського містечка в гирлі Прип'яті, що мало давню історію, закорінену в часи Київської Русі. Тепер це слово символізує страшне явище, від якого й перестало означати населений пункт.

Аварія на Чорнобильській АЕС мала, має і, на жаль, ще довго матиме значний вплив на стан навколишнього середовища України.

Герої Чорнобиля відомі всьому світові, їхніми іменами названі вулиці, про них написані книжки. Серед ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС було і багато ніжинців. Одним із них є Андрушко Василь Вікторович. Саме з ним і зустрілися в листопаді цього року члени історико-краєзнавчого гуртка обласного комунального позашкільного навчального закладу «Чернігівська Мала академія наук учнівської молоді» Чернігівської обласної ради на базі Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради при НДУ імені Миколи Гоголя.

Василь Вікторович поділився своїми спогадами про події 1986 року.

«Зараз я працюю електромеханіком в авіаційному загоні МНС м. Ніжина. У 1986 році мені було 21 рік. Я відслужив строкову службу, повернувся додому. Але в травні з військкомату у с. Червоні Партизани повідомили про терміновий збір. Коли ми туди направлялися, ніхто навіть не здогадувався, куди і навіщо нас збирають. Посадили нас у вантажівки, і ми поїхали. Пізніше, звичайно, усе стало зрозумілим. Що цікаво, нас везли майже добу через Чернігів, Гончарівськ, хоча насправді дорога до Чорнобиля займає три-чотири години. Привезли нас в 30-кілометрову зону. Тут ми вже дізналися, що стався вибух. Командир висадив усіх і поїхав назад, а ми почали розкладатися, ставити палатки. Нашим завданням було збудувати мийку (кілометрів за два-три від електростанції), яка б слугувала для очищення техніки і була б задіяна в будівництві

саркофагу. Спочатку перевірявся радіаційний фон машин. Ті, у яких рівень радіації в декілька разів перевищував норму, відправлялися на «кладовище», інші ж підлягали «мийці» та повторній експлуатації. Відправляли нас на станцію проводити дезінфекцію: ми повдягали бахіли, рукавиці, респіратори, тряпки, нам дали відра з якимось розчином – і вперед. Звичайно, нам робили перевірку радіаційного фону, але поки не «набрався радіації», додому не відпускали. Хоча ніхто не й контролював, які ті дозиметри були... Десь 50-х років... Хіба в школі вчили ними користуватися?

Був я там з 9 травня й до кінця серпня. У липні відпустили додому на два тижні одружитися. Повернувся додому – і життя пішло. Зараз державою передбачена допомога: 14 днів додаткової відпустки, 150 гривень щомісяця, дітям оформили

посвідчення «дитини ліквідатора наслідків аварії на Чорнобильській АЕС». Проте раніше допомога була суттєвішою. Для порівняння: платили 45 гривень на місяць, а оплата за квартиру коштувала 35, після обстеження давали безкоштовні ліки, путівки в санаторії. Звичайно, якби свого часу потурбувався, могли б дати інвалідність.

Часто згадую товаришів, які були тоді разом зі мною. У загоні Ченгігівської області була половина ніжинців. Іноді з ними зустрічаємося, проте трагічні події намагаємося не згадувати».

Наша пам'ять знову і знову буде повертатися до трагічних квітневих днів 1986 року, коли ядерна смерть загрожувала всьому живому і неживому. Вирвавшись з-під влади недбайливих господарів, електростанція спричинила трагічні наслідки. Чорнобильське лихо...

У важких умовах здійснювалася ліквідація наслідків вибуху. Суворий і тяжкий екзамен тримали пожежники, транспортники, будівельники, медики, спеціальні частини хімзахисту, вертольотчики, підрозділи охорони, міліції. Усі діяли героїчно, самовіддано.

Була мирна українська погожа весняна ніч, тиха й тепла... Жителям містечка на берегах Прип'яті ніщо не сповіщало про біду. Кажуть, що в переддень трагедії чимало молодят відгуляли свої весілля, хтось – святкування днів народжень. У всіх був піднесений настрій, адже незабаром Великдень. Люди у своїх щоденних клопотах готувалися, щоб у злагоді й достатку зустріти велике свято, та... не судилося. У ту саму ніч з 25 на 26 квітня о першій годині 23 хвилини, коли всі спали безтурботним сном, над четвертим реактором Чорнобильської атомної

станції несподіване велетенське полум'я розірвало нічну темряву.

Чорнобиль... Тепер це слово стало символом горя і страждань, покинутих домівок, розорених гнізд, здичавілих звірів. А ще 27 років тому це було звичайне українське містечко України. Весною воно потопало у свіжій зелені, вишневому та яблуневому цвітінні. Влітку тут набиралися здоров'я, збирали гриби, ягоди, дихали цілющим польським повітрям відпочивальники. Здавалося, що красу цього куточка ніщо й ніколи не затьмарить. Тепер чорнобильські стежки заросли травами, на які рідко коли ступає людська нога.

Тисячі людей залучили до подолання наслідків найбільшої техногенної катастрофи. Серед них є і наші земляки. Одним з них є Полулях Василь Володимирович. Зараз він працює викладачем на кафедрі права та методики викладання історико-правознавчих дисциплін Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Він у квітні 1986 року жив та працював у Прип'яті в правоохоронних органах міліції на посаді дільничного інспектора.

- Це було за часів радянської влади, сама Чорнобильська атомна електростанція була за 16 кілометрів від Чорнобиля, а м. Прип'ять було за 2 кілометри від Чорнобиля, - ділиться спогадами Василь Володимирович. - Я працював у місті Прип'яті. Населення складало близько 50 тисяч чоловік. Середній вік жителя міста – 25 років. Цікаво те, що при в'їзді в м. Прип'ять між атомною електростанцією і містом, після переїзду через залізничну колію росла сосна. Гілки її росли в різні сторони, а в неї були вбиті скоби з часів Великої Вітчизняної війни.

Німці вішали на ній наших людей. Після вибуху я декілька разів був у м. Прип'ять – сосна впала від радіації. При в'їзді у м. Прип'ять, з правої сторони був великий напис «Во имя Отчизны руками своими мы строим на Припяти город любимый». Коли я вперше приїхав до міста у 1981 році, воно було поділене на чотири райони. Трохи пізніше побудували і п'ятий район. Приватного сектору не було. У першому районі були збудовані лише п'ятиповерхові будинки, у другому – п'ятиповерхові та декілька дев'ятиповерхових будинків. Я був дільничим інспектором третього району, в ньому були лише дев'ятиповерхові будинки. Шістнадцятиповерхівки були у четвертому районі. На мій погляд, місто було нібито м'яке. На кожній вулиці були магазини, які називалися «Волошка», «Ромашка», «Райдуга». Місто компактне, транспорту було мало, маршрутних таксі не було – люди ходили пішки. По діагоналі місто можна було пройти на 30-40 хвилин. Більшість населення працювали на атомній станції, вони і гроші на той час гарні отримували, і житлом були забезпечені.

Василь Володимирович сприяв організації евакуаційних заходів після вибуху на ЧАЕС.

- Усі, звичайно, знали, що відбувся вибух. Проте, як пізніше говорили, не було ніякого гучного

звуку, просто ссяво. Але всі продовжували своє повсякденне життя, молоді мами гуляли на вулицях зі своїми дітьми, а отже, усе гаразд. Тривогу вселяли лише машини швидкої допомоги, які частіше звичайного проїжджали в бік станції. Через декілька днів ми з товаришами помітили місто, оточене автобусами та вантажівками. Мені та іншим дільничим дали завдання сповістити всіх мешканців свого району про вибух, який відбувся на ЧАЕС, попросити зібрати тільки найнеобхідніші речі для двох-трьох днів і виїхати за межі міста. Автобуси під'їжджали під кожен під'їзд, і вивозили всіх людей. Цей процес мав свої складнощі: дехто був не в змозі виїхати, хтось навмисно відмовлявся. Проте в сусідніх селах ситуація була складніша, люди ховалися на городах, в садах. Їх доводилося в примусовому порядку вивозити, пізніше дехто й повертався назад. Вивозили зазвичай до Києва, або ж до санаторіїв, розташованих неподалік. Був суворий облік тих, кого евакуюють, куди саме, щоб можна було знайти своїх знайомих та родичів. Мені дружину довелося шукати три дні.

- Василю Володимировичу, Вас також виселили?

- Ні. Дружину я відправив до батьків, працівників правоохоронних органів на час евакуації було переведено на нове

місце дислокації: Поліський район, с.Луговики. Проживали ми в школі. Переведена була і вся техніка – машини, мотоцикли. На ній ми кожного дня їздили в 10-кілометрову зону або до Прип'яті для охорони громадського порядку. Чесно кажучи, трохи моторошно було проходити безлюдними вулицями. Досі згадую, яким жвавим було місто. У центрі був пляж.

- Які засоби захисту від радіації Ви використовували?

- Нам казали, що для захисту потрібно пити спиртні напої. До того ж, кожному на комірць або на передній карман форми чіпляли спеціальну «таблетку», яку кожної неділі перевіряли на рівень отриманої радіації. Якщо ти дзвениш (так ми казали, коли допустимий рівень перевищувався), відправляли до Києва у госпіталь. Одного разу і мене з товаришем туди направили. Пролежали, мабуть, днів двадцять. І повертатися не хотілося, знали, що небезпечно. Кожного дня ми мали їхати в 10-кілометрову зону або до Прип'яті, на обід повертатися до села і знову назад. Розумію, що неправильно, але не завжди хотілося їхати за кілька

кілометрів, щоб пообідати. Тому брали їжу з собою і обідали там. Їли навіть полуниці в Прип'яті, вони такі

великі та смачні вродили того року. Яблука в садах зривали.

- По сплину багатьох років не хотілося повернутися до Прип'яті?

- З товаришами, які були тоді разом зі мною, зустрічаємося кожного року. От і побували в Прип'яті чотири рази. Був у гуртожитку, де жив, у квартирі своїй. На довгому коридорі гуртожитку вже поросли берези. Усе поросло бур'яном. Квартири всі пустують. Після евакуації під кожним будинком виривали величезну канаву і скидали туди всі меблі. Сосна, про яку я згадував, упала зі всіма деревами.

- Яке ставлення держави до ліквідаторів наслідків вибуху на ЧАЕС?

- Після завершення евакуаційних дій мене направили на продовження служби до м. Біла Церква. Проте, оскільки я родом з Ніжинського району, перевівся до Ніжина. У червні 1986 року був нагороджений медаллю за затримання озброєних злочинців (мародерів), які грабували залишені громадянами Прип'яті квартири. І пізніше отримував ювілейні нагороди.

Уже давно віддзвеніли чорнобильські дзвони, але ми не маємо права забувати героїзму пожежників, експлуатаційного персоналу ЧАЕС, військовослужбовців, будівельників, учених, медиків, представників усіх народів Радянського Союзу, які брали участь у ліквідації аварії. Цей вияв людської мужності навечно має залишитись у пам'яті українського народу.

Підготували

учениці II курсу історико-правознавчого класу Костюченко Ангеліна,
Глуценко Вероніка,
Година Аліна